

บทที่ ๔

วิเคราะห์แนวคิดทางจริยศาสตร์ของเหลาจื๋อที่ปรากฏในวรรณกรรม ของโกวเล้ง

ในแวดวงวรรณกรรมกำลังภายในนั้นล้วนยอมรับว่า วรรณกรรมกำลังภายในของโกวเล้งนั้นเต็มเปี่ยมไปด้วยปรัชญาในการดำเนินชีวิต^๑ ทั้งนี้เพราะโกวเล้งมุ่งสร้างสรรค์งานเขียนที่เน้นการตีแผ่อารมณ์ความรู้สึกและแก่นแท้ในจิตใจของมนุษย์ อีกทั้งยังเชิดชูคุณค่าความเป็นคน วรรณกรรมกำลังภายในของโกวเล้งจึงสะท้อนให้เห็นค่าความเป็นคน ความรัก ความเสียสละ คุณธรรม น้ำมิตร และความเห็นอกเห็นใจในเพื่อนมนุษย์อย่างเต็มเปี่ยม ในชุดอาวุธทั้งเจ็ดของโกวเล้ง เป็นผลงานที่เฉิดฉายในยุคที่โกวเล้งก้าวขึ้นจุดสูงสุดในชีวิตการประพันธ์ ชุดอาวุธทั้งเจ็ดนี้ เล่าถึงบุคคลที่ไม่ธรรมดาเจ็ดคน อาวุธที่เลิศพิสดารเจ็ดชนิด เรื่องราวที่เป็นเอกเทศต่อกันเจ็ดตอน ประกอบด้วยตอน กระบี่ยังยืนยาว ขนนกยูง ดาบมรกต ห่วงมารัก ทวนหมิง ยอดมือปราบ ตะขอจำพราก แต่ละตอนล้วนแฝงไว้ด้วยปรัชญาชีวิตและเขียนถึงอาวุธที่แท้จริงของมนุษย์ เป็นมนุษย์ที่มีความดี

เหลาจื๋อเห็นว่าการที่มนุษย์จะมีชีวิตที่ดีและมีความสุขได้นั้นจะต้องมีหลักธรรม ๔ ประการในการดำเนินชีวิต ซึ่งหลักธรรม ๔ ประการนี้กล่าวได้ว่าเป็นคุณธรรมปัจเจกบุคคลก็ได้คือ

๑. จื่อใจ รู้จักตัวเองให้ถูกต้อง คือ การรู้จักกฎธรรมชาติของชีวิต เมื่อรู้จักกฎธรรมชาติของชีวิตย่อมรู้เป้าหมายอันแท้จริงของชีวิต

๒. จื่อเซ่ง ชะนะตัวเองได้ การชนะตนเองหมายถึงการชนะวิชา และรู้แจ้งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกฎธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ของชีวิต เมื่อชนะตัวเองจึงชนะทุกสิ่งทุกอย่าง

๓. จื่อจก รู้จักพอ ไม่ทะเยอทะยาน คือ การมีชีวิตที่มีความเต็มเปี่ยมอยู่ภายใน ซึ่งเป็นชีวิตที่ปราศจากการดิ้นรนแสวงหา และปลอดพ้นจากภัยทุกอย่าง ดังนั้น จงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่เป็นความรู้สึกของชีวิตที่มีความเต็มเปี่ยมภายใน ชีวิตที่มีความเต็มเปี่ยมภายในคือชีวิตที่รู้จักและเข้าถึงธรรมชาติของชีวิตนั่นเอง

๔. จื่ออีเต้า มีเต้าเป็นอุดมคติ เพราะผู้ยึดเต้าเป็นอุดมคติและปฏิบัติตามวิถีแห่งเต้าย่อมเป็นหนึ่งเดียวกับเต้า และมีชีวิตอยู่อย่างเป็นอิสระเต็มเปี่ยมจากภายใน

^๑ นันทิดา จงมีสุข, “วีรบุรุษ : ภาพแทนอุดมคติในนวนิยายกำลังภายในเรื่องฤทธิ์มีดสั้นของโกวเล้ง”, วารสารช่อพะยอม, ปีที่ ๒๓, พ.ศ. ๒๕๕๕, หน้า ๑๔.

ซึ่งในบทนี้จะเป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทางจริยศาสตร์ของเหลาจื๋อในวรรณกรรมของโกวเล้งว่ามีปรากฏในลักษณะใด ในเรื่องอะไร เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ปกติสุขตามหลักจริยศาสตร์ของเหลาจื๋อที่แฝงอยู่ในวรรณกรรมจีนกำลังภายใน ที่ผู้คนส่วนใหญ่มองข้ามคุณค่าอันแท้จริงที่ปรากฏอยู่ภายใน เพื่อให้เห็นถึงประเด็นต่างๆ ชัดเจนยิ่งขึ้นผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

๔.๑ การรู้จักตนเอง

ในบทที่ ๓๓ ของคัมภีร์เต๋า เต็ก เก็ง ตามทัศนะของเหลาจื๋อ การรู้จักตนเอง หมายถึง การรู้จักตนเองแห่งความดีและความชั่วความสำเร็จไม่ได้อยู่ที่ผู้อื่น แต่ตัวเราเองเป็นผู้กำหนด เป็นผู้รู้ความถูกต้องก็สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถเอาชนะจุดบกพร่องแห่งตนเองได้ ทำให้เรามีความก้าวหน้ามีความเข้มแข็งรู้จักความเพียงพอ รู้จักพอใจในตนเอง ไม่โลภทางวัตถุ ไม่เห็นแก่ตัว ดำรงตนด้วยชีวิตที่เรียบง่าย ทำจิตใจให้มีชีวิตชีวา ถือเป็นความสุขที่แท้จริงแห่งชีวิตที่ยั่งยืน^๒ กล่าวสรุปได้ว่า การรู้จักตนเองในทัศนะของเหลาจื๋อ ประกอบด้วยการรู้จักสิ่งที่มีอยู่ภายนอกคือ สังคม สิ่งแวดล้อม และสิ่งที่มีอยู่ภายในกายและจิต ต้องรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมจึงจะเชื่อว่าการรู้จักตนเอง เพื่อความเข้าใจถึงการรู้จักตนเองตามทัศนะของเหลาจื๋อได้ดียิ่งขึ้นผู้วิจัยจะวิเคราะห์ผ่านรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ การบรรยายโดยตรง

กระป๋องยี่นยาว ในเรื่องมีหลายตอนที่โกวเล้งใช้การบรรยายโดยตรงเพื่อแสดงให้เห็นคุณลักษณะต่างๆ ที่โดดเด่นของแป๊ะเจี๊ยะเกียดังเช่น เขายืนอยู่ในลมเย็นอย่างสงบ เขาหวังให้สายลมเย็นยิ่งหนาวเย็น จะได้ช่วยให้เขาแจ่มใสกว่าเดิม นับแต่อายุสิบสาม เขาก็เริ่มท่องยุทธจักร จนบัดนี้เป็นเวลาสิบสี่ปีแล้ว สิบสี่ปีมานี้ เขารักษาความแจ่มใสตลอดเวลา ดังนั้นจนบัดนี้เขายังมีชีวิตอยู่ ไม่ว่าผู้ใดเผชิญกับการเคี้ยวกรำ ความกระเทปกระเทือนและภัยอันตรายเช่นเขา คิดมีชีวิตอยู่ไม่ยากนัก ‘เซียนวิเศษลุ่มลุ่มล้ำขม่อม ประทานพรยี่นยาว’ เขานึกถึงความตอนหนึ่งในบทกวีของลีแป๊ะ ต้องแค้นหัวร่อในใจ เขาย่อมได้ยินคำเล่าลือเกี่ยวกับเขาในยุทธจักร มีแต่เขาที่ทราบกระจ่างแก่ใจว่า เขาสามารถมีชีวิตถึงตอนนี้ เพียงเพราะสมองของเขารักษาความเยือกเย็นแจ่มใสตลอดมา^๓ เพื่อแสดงให้เห็นว่าความหนักแน่นและรู้จักตัวตนของตัวเอง

^๒ ชาตรี แซ่บ่าง, *ศึกษาคัมภีร์เต๋าเต๋อ*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอมไทรดดี, ๒๕๔๓), หน้า ๖๘.

^๓ โกวเล้ง, *กระป๋องยี่นยาว*, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๘๕-

ทวนทมิฬ เต็งฮี้ เป็นคนปล่อยตัวตามสบาย มีเสื้อผ้าดีสวมใส่มันก็สวมใส่ ไม่มีเสื้อผ้าดีสวมมันก็สวมใส่เสื้อผ้าขาดวัน มีสุราเลิศรส อาหารอันโอชะมันก็รับประทานอย่างดุดัน ไม่มีอาหารรับประทาน มาตราว่ามันต้องอดอยากสามวันสามคืนมันก็ไม่นำพา^๔ นี่เป็นลักษณะนิสัยของเต็งฮี้ ที่ไม่อาทรต่อสิ่งต่างๆ ใช้ชีวิตตามเท่าที่มีเหมือนปราชญ์เตาที่โกวเล้งต้องการสื่อออกมาโดยตรง

๔.๑.๒ พฤติการณ์ของตัวละครเอก

หลายตอนที่ผู้แต่งนำเสนอพฤติกรรมต่างๆ ของตัวละครเพื่อให้เห็นถึงตัวตนและลักษณะนิสัยที่แท้จริง ดังนี้

กระป๋องยีนยาว ในโรงเตี๊ยมลมเมฆ ปิงเล้งเฮียสนทนากับแป๊ะเจ็กเกียถึงเรื่องที่สมาคมมังกรเขียวหยิบยืมกระบี่ของแป๊ะเจ็กเกียไปขโมย ปิงเล้งเฮียถามว่า “ท่านทราบว่าเป็นคนของสมาคมมังกรเขียว?” “หากมิใช่คนของสมาคมมังกรเขียว ผู้อื่นไม่มีขวัญกล้าบังอาจพานั้น” ปิงเล้งเฮียชำเลืองมองอีกฝ่าย ลั่นศีรษะทอดถอนใจกล่าวว่า “ท่านเข้าใจว่าท่านเองเป็นใคร?” “แป๊ะเจ็กเกีย” ปิงเล้งเฮียกะพริบแล้วกล่าวว่า “แล้วแป๊ะเจ็กเกียเป็นใคร” “เป็นคนที่ไม่ตาย”^๕ จะเห็นได้ว่า พฤติการณ์ดังกล่าวของแป๊ะเจ็กเกียก็เป็นการสะท้อนภาพลักษณ์ของความกล้าหาญในทัศนะของโกวเล้งนั่นเอง

ขนนกยูง หลังจากกอลิบและเซียวบูหนีจากกลุ่มนักฆ่า เพื่อที่จะไปหาซังซังกอลิบบอกให้เซียวบูอาบน้ำและซักล้างเสื้อผ้าให้เรียบร้อยเพื่อไม่ให้มีกลิ่นสุราและคาวเลือด ก่อนที่จะกระโดดลงน้ำไปก่อน เซียวบูมองดูทวนเงินที่อีกฝ่ายวางอยู่ข้างปิงต้องลอบทอดถอนใจกลืนสุราชะล้างได้ แต่คาวเลือดไม่มีวันลบล้างได้ ดังนั้นอดถามไม่ได้ว่า “ท่านไหนไม่ล้างทวนเงินนี้ด้วย?” กอลิบตอบว่า “ทวนยังสะอาดหมดจดกว่าคุณ?” “ที่ทวนไม่มีคาวเลือด?” “ไม่มี เป็นคนฆ่าคน มิใช่ทวน”เซียวบูรู้สึกว่ในปากทั้งเปรี้ยวทั้งฝาดทั้งขมขึ้น เป็นคนฆ่าคน มิใช่กระบี่และมิใช่ทวน เหตุใดคนต้องฆ่าคน?^๖ จะเห็นว่า กอลิบเข้าใจถึงความน่ากลัวของคน ด้านที่มีต่ออำมหิตของมนุษย์ อาวุธเป็นของตาย คนเป็นจึงน่ากลัว

ดาบมรกต ในตอนที่ตวนเจ็ก ชนะพนันและได้รับเงินนับหมื่นตำลึง แต่ปฏิเสธที่จะรับเนื่องเพราะไม่รู้ว่าเบี้ยกระดาษที่ตัวเองเล่นมีค่ามากมายปานนั้นและ ยอมรับว่าหากตัวเองแพ้เสียพนัน ก็ไม่มีปัญญาจ่าย ชนะแล้วก็ไม่ควรที่จะรับไว้ ดังที่เขากล่าวกับกู่เต้าหยินว่า “ข้าพเจ้าไม่อาจรับเงินหมื่นตำลึงนี้” “หากข้าพเจ้าทราบ รับรองไม่พนัน เพราะหากแพ้ก็ไม่สามารถจ่ายเงินมากมายเช่นนี้” กู่เต้าหยินกล่าวว่า “หากท่านไม่บอก ก็ไม่มีผู้ใดทราบว่าท่านไม่มีปัญญาเสียพนัน” ตวนเจ็กกล่าวว่า “แต่ข้าพเจ้าทราบเอง ข้าพเจ้าสามารถหลอกลวงผู้อื่น แต่ไม่สามารถหลอกลวงตัวเอง หากข้าพเจ้าหยิบฉวย

^๔ โกวเล้ง, **ทวนทมิฬ**, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐.

^๕ กระป๋องยีนยาว, หน้า ๔๓.

^๖ โกวเล้ง, **ขนนกยูง**, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๓๘

เงินเหล่านี้ไปยามค่าคินต้องนอนไม่หลับแน่นอน”^๗ จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของตวนเง็กสะท้อนให้เห็นถึงความสัจยี่ห้อของตวนเง็กที่ไม่หลอกลวงผู้อื่นและไม่โกหกตัวเอง

ห้วงมารัก ในสุสารร้าง เอี้ยลิ่งได้ถามถึงพฤติกรรมอันเหลวไหลที่สุดในชีวิตของเซียวเสียวเอ็งว่าเพราะเหตุใดถึงทำเช่นนั้น เรื่องราวในหนหลังเมื่อสองปีก่อน “เซียวเสียวเอ็งหลังจากร่ำสุราจนเมามาย กลับบุกเข้าห้องส่วนตัวของเสี่ยวยู่ล้ง ผู้เป็นธิดาโทนของเจ้าสำนักห้วงคู...นี่คือสาเหตุสำคัญที่เซียวเสียวเอ็งถูกอัปเปหิออกจากสำนักห้วงคู”^๘ พฤติกรรมเหล่านี้ใช่ตัวตนที่แท้จริงของเซียวเสียวเอ็งหรือไม่? ย่อมไม่ทุกสิ่งทีกระทำไปล้วนเป็นแผนการแก้แค้นที่วางไว้ เนื่องเพราะความแค้นเป็นสิ่งที่น่ากลัว

ทวนทมิฬ การประลองทวนระหว่างขุนพลทวนเงินกับเฮ้งตัวเสียวเจี๊ยะธิดาของทวนทมิฬ เต่งเตี้ยไฮ้วกลัวว่าธิดาของสหายจะยอมตาย เนื่องเพราะเป็นการประลองฝีมืออย่างเปิดเผย คนนอกไม่อาจสอดมือยุ่งเกี่ยวได้ ด้วยฐานะสูงส่งของเต่งเตี้ยไฮ้ว จึงขอให้เต่งฮี้ลอบช่วยเหลือนาง แต่เต่งฮี้กลับกล่าวว่า “ข้าพเจ้าเพียงหวังให้ท่านเข้าใจเรื่องสองประการ” “ประการแรก หากข้าพเจ้าคิดกระทำเรื่องหนึ่ง ไม่มุ่งหวังการตอบแทนของผู้อื่น ประการสอง ข้าพเจ้าแม้เป็นโจร แต่มีเรื่องมากมายที่ไม่ยอมกระทำ มาตราว่าพันศีระชะข้าพเจ้าลงมา ข้าพเจ้าไม่ขอกระทำเด็ดขาด” เต่งเตี้ยไฮ้วตะลึงลานกับที่ตะลึงลานอยู่นาน คล้ายยังทวนทวนถึงคำพูดของเต่งฮี้ มันพลันพบว่า เหล่าสหายของมันเป็นวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ มีอยู่มากหลายกลับสู่โจรน้อยนี้ไม่ได้^๙ แม้เต่งฮี้จะเติบโตในรังโจรแต่ไม่ทรยศต่อมโนธรรมของตนเองเด็ดขาด

ยอดมือปราบ ลีวเซียงโกยเป็นมือปราบรับทำคดีลับสุดยอดประการหนึ่ง แต่มันกลับดูธรรมดาสามัญยิ่งคนหนึ่ง ยากที่จะเชื่อว่ามียอดมือปราบเช่นนี้อยู่คนหนึ่ง ดังเช่นเล้งโงงวิคิดว่ามันพูดปด ลีวเซียงโกยยิ้มเล็กน้อยกล่าวว่า “บางครั้งข้าพเจ้าชอบฟังคำโป้ปด แต่ไม่เคยโป้ปดมาก่อน” “แต่เราไม่เคยได้ยินชื่อลีวเซียงโกยมาก่อน” “ข้าพเจ้าความจริงไม่ใช่คนมีชื่อเสียง”.....ลีวเซียงโกยยิ้มอีกครา กล่าวว่า “ปีนี้ข้าพเจ้าเพิ่งอายุได้สามสิบ หากคิดเป็นคนมีชื่อเสียง เมื่อครู่คงนอนตายอยู่บนพื้นแล้ว”^{๑๐} พฤติกรรมเช่นนี้ของลีวเซียงโกยสะท้อนให้เห็นว่าเขาพอใจในสถานะของตน รู้จักพอ ผู้คนที่ธรรมดาสามัญยิ่งใช้ว่าจะมีความทุกข์ คนที่ฐานะสูงส่งใช้ว่าจะมีความสุข

ตะขोजำพราก เอี้ยเจ้ง หาญกล้าที่จะจับกุมคนร้ายที่มีฝีมือสูงกว่า โดยกระบวนท่าที่ไม่อาจนับเป็นกระบวนท่าของวิชายุทธ์ เพื่อรักษาความถูกต้อง ...ซุนยู่ไฮ้ชมดูตะลึงลานกับที่ ผ่านไปครึ่ง

^๗ โกวเล้ง, ตาบมกรต, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๙๒.

^๘ โกวเล้ง, ห้วงมารัก, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓.

^๙ โกวเล้ง, ทวนทมิฬ, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๖๓-๖๔.

^{๑๐} โกวเล้ง, ยอดมือปราบ, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓.

ก่อนวันค่อยสามารถเอ่ยปากถามว่า “นี่เป็นวิชาฝีมือใด?” เอี้ยเจ็งกล่าวว่า “นี่ไม่นับเป็นวิชาฝีมือ ข้าพเจ้าความจริงไม่รู้จักวิชาอันใดเรียกว่าวิชาฝีมือ ข้าพเจ้าเพียงรู้จักทำอย่างไรจึงสามารถโค่นผู้อื่นล้มลง”^{๑๑} กระบวนท่าที่แท้จริงของเอี้ยเจ็งคือกระบวนที่ชื่อว่า คุณธรรมอันพึงกระทำ อันใดที่เห็นว่าสมควรทำย่อมต้องกระทำ

การศึกษาเรื่องการรู้จักตนเองครั้งนี้ เป็นการศึกษาผ่านตัวละครสำคัญจากทั้ง ๗ เรื่อง เป็นการวิเคราะห์ผ่าน การบรรยายโดยตรง และพฤติกรรมของตัวละครเอก ซึ่งพบว่าทุกตัวละครล้วนแต่มีลักษณะประจำตัว ถือเป็นตัวแทนฝ่ายดีที่อภิบาลคนดี ใช้ชีวิตอย่างอิสระ กล่าวได้ว่าเป็นคนดีและมีความดี

ในเรื่องกระบี่ยั้งยืนยาวหน้า ๘๕-๘๖ โกวเล้งได้บรรยายไว้โดยตรงถึงตัวตนของแป๊ะเจี๊ยะเกี้ยวตัวของแป๊ะเจี๊ยะเกี้ยวเป็นคนที่มีรู้ขีดความสามารถของตัวเองดี ว่าควรกระทำเช่นไรจึงจะสามารถอยู่รอดปลอดภัยในยุทธจักรที่เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยมเพทุบาย เนื่องจากแป๊ะเจี๊ยะเกี้ยวสำนึกในตัวเองอยู่เสมอว่าคนผู้หนึ่งสมควรรู้จักประมาณตน ไม่ว่ากระทำเรื่องราวใดควรทำความเข้าใจกับตัวเองและผู้อื่นให้กระจ่างก่อน หากสามารถกระทำได้เช่นนี้ในชีวิตของคนผู้หนึ่งย่อมประสบความสำเร็จมากกว่าทุกข์ ซึ่งตรงกับความเห็นของเหลาจื๊อที่ว่า ผู้ที่รู้จักตัวตนที่แท้จริงภายในเท่ากับรู้จักเป้าหมายในชีวิต ดังที่เหลาจื๊อกล่าวไว้ว่า “ผู้ที่รู้จักบุคคลอื่นที่ เป็นผู้เฉลียวฉลาด ผู้ที่รู้จักตนเองชื่อว่า เป็นผู้ที่มีแสงสว่าง”^{๑๒} แสงสว่างในที่นี้หมายถึงปัญญาที่เกิดขึ้นจากรู้ความเข้าใจในกฎธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจิตใจของตน เป็นปัญญาที่อยู่ภายใน

ขงเบ้งน้อยหมัดเทพดาเต่งเตี้ยโหว่ในเรื่องทวนทมิฬ ก็เป็นเช่นนี้ เต่งเตี้ยโหว่อายุประมาณ สี่สิบสี่ปี เป็นเจ้าสำนักคุ้มกันภัยสยบไกล เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในหน้าที่การงาน เพราะมันเป็นคนที่รู้จักประมาณตน ทบทวนตัวเองอยู่ตลอดเวลา เช่นในตอนที่ได้เต่งเตี้ยโหว่กำลังต่อสู้กับคนชุดดำ ทำให้เขาพบว่าคนชุดดำมีฝีมือสูงยิ่ง ไม่ว่าวิชาฝ่ามือ เพลงหมัด หรือวิชาตัวเบาล้วนสูงส่งกว่าเขา “ในฐานะที่เป็นศิษย์สำนักเสียวลิ้มแม้ไม่มีปมเด่นที่วิชาตัวเบา แต่มักชมชอบวิชาตัวเบาเป็นพิเศษ วิชาตัวเบาของมันก็ได้รับการถ่ายทอดเพิ่มเติม กับประการนี้มันภูมิใจยิ่ง เข้าใจว่าน้อยคนนักที่มีวิชาตัวเบาทัดเทียมมัน แต่ตอนนี้ไปเปรียบกับคนชุดดำผู้นี้ คนผู้นี้หากเป็นพญาเหยี่ยวมันอย่างมากเพียงเป็นนกรกระจอกตัวหนึ่ง จนบัดนี้เต่งเตี้ยโหว่เพิ่งพบว่า ตนเองสมควรกลับไปคร่ำเคร่งฝึกปรืออีกหลายวันจริงๆ”^{๑๓} อีกตอนหนึ่งที่เต่งเตี้ยโหว่กับเต่งฮี้ตามไปช่วยเฮ้งตัวเสียวเจี๊ยะจากเล่าซัวตั้งปีศาจราคะ เต่งเตี้ยโหว่กลับร้อนรนใจยิ่ง เพราะทุกครั้งก่อนปฏิบัติการ มันต้องต้องครุ่นคิดวางแผนเป็นเวลานาน

^{๑๑} โกวเล้ง, *ตะขอจำพราก*, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ: สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓.

^{๑๒} คัมภีร์ เต๋า เต็ก เก็ง, บทที่ ๓๓.

^{๑๓} ทวนทมิฬ, หน้า ๑๔๓.

หากปราศจากความมั่นใจเปี่ยมล้น มันจะไม่ลงมือเด็ดขาด แต่เต้ฮี้ไม่วางแผนอันใดทั้งสิ้นบุกเข้าไปตรงๆ “หมัดของเต้ฮี้ก็รวบรัดยิ่งจู่โจมตรงๆ ปราศจากความพลิกแพลงใด เพียงแต่รวดเร็ว รวดเร็วจนเล่าซัวตั้งไม่มีปัญญาหลบรอดได้ หมัดของเต้ฮี้ต่อยถูกกระดูกซี่โครงด้านซ้ายของเล่าซัวตั้งอย่างถนัดถนี่ ดังนั้นเต้ฮี้พอเข้าไปสมทบ เฮ้งตัวเสียวเจียะก็ลุกขึ้นนั่งแล้ว เล่าซัวตั้งกลับนอนอยู่บนพื้น เต้ฮี้พอโยกได้แล้ว เป็นผืนยิ้ม มันพลันพบว่าวิธีการของบุรุษหนุ่มไม่ใช่ผิดพลาดโดยสิ้นเชิง มันพลันพบว่า ความคิดอ่านของตนคล้ายลำหิ่งแล้วเนื่องเพราะมันคิดได้เช่นนี้ ดังนั้นมันเป็นเต้ฮี้พอตลอดกาล สามารถคงอยู่ตลอดกาลน่าเสียดายบุคคลที่มีศักดิ์ศรีเช่นมันสามารถคิดเช่นนี้มีไม่มากนัก”^{๑๔} บุคคลผู้ที่เป็นชนชั้นปกครองเช่นเดียวกับเต้ฮี้พอโยก เป็นเจ้าสำนักมีเกียรติยศเหลือล้น มีอำนาจ ทรัพย์สินสมบัติ บริวารมากหลาย บุคคลที่มีศักดิ์ฐานะระดับเช่นนี้ในยุคจักรหรือโลกแห่งความจริงที่ไม่ใช่ในวรรณกรรมนี้รับรองผู้ที่มีความอ่อนน้อม ถ่อมตน กล้ายอมรับในข้อด้อยหรือข้อบกพร่องของตน อย่างเต้ฮี้พอโยกมีไม่มากนัก เพราะคนส่วนใหญ่มักจะติดอยู่ในรสของอำนาจและไม่กล้ายอมรับในข้อบกพร่องของตนท้ายที่สุด ก็สูญเสียตัวตนที่แท้จริงไปกับอำนาจของความอยากแสวงหาแต่สิ่งภายนอกมาเติมเต็มความอยาก แต่กลับห่างไกลจากตัวตนของตัวเอง แต่เมื่อไม่สมหวังสุดท้ายสิ่งที่เหลืออยู่กลับมีแต่ความทุกข์ ดังที่เหลาจื๊อกล่าวว่า “ผู้ใดไม่รู้จักกฎธรรมชาติและปฏิบัติอย่างคนตาบอด ผู้นั้นย่อมได้รับความทุกข์ ผู้ใดรู้จักกฎธรรมชาติและปฏิบัติตาม ผู้นั้นย่อมเข้าใจและย่อมเข้าถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกัน”^{๑๕} การรู้จักกฎธรรมชาติของเหลาจื๊อในที่นี้หมายถึงการรู้จักจิตใจดั้งเดิมอันดีงามของมนุษย์ที่ครอบงำชีวิตและจิตใจของมนุษย์ การรู้จักและเข้าใจกฎธรรมชาตินี้ก็คือการรู้จักและเข้าใจตัวเอง

การรู้จักตนเองในคัมภีร์เต๋า เต็ก เก็ง ในแง่จริยศาสตร์นั้น เหลาจื๊อก็ไม่ได้ทอดทิ้งจริยธรรมทางสังคม หากพิจารณาเนื้อหาเชิงปรัชญาแล้ว เหลาจื๊อสอนเน้นในเรื่องจริยธรรมแต่จริยธรรมของเหลาจื๊อนั้นถือว่าเป็นอันเดียวกับเต๋าหรือกฎธรรมชาติ ผู้ที่ไม่รู้จักจริยธรรมจะไม่สามารถเข้าถึงเต๋าได้จึงพอสรุปหลักจริยธรรมตามคำสอนของเต๋าได้ ๓ ประการ คือ

๑. ความเมตตากรุณา ถือเป็นคำสอนให้คนมีความเมตตากรุณา มีความรักต่อผู้อื่นมีความสงสารผู้อื่น ถ้าหากคนเรามีความรัก มีความสงสารในบรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายย่อมเป็นที่รัก เป็นที่เคารพนับถือของคนทุกๆ ไป ในเวลาที่จะเป็นฝ่ายรุก ก็สามารถเอาชนะได้ทุกอย่างทุกอย่าง ในเวลาที่เป็นฝ่ายรับ ก็มีความเข้มแข็ง เพราะว่าคนที่มิเมตตานั่นย่อมสามารถเอาชนะทุกอย่างทุกอย่างได้ด้วยอำนาจเมตตา นี่ เพราะฉะนั้นท่านจึงถือว่าเป็นคุณธรรมประการหนึ่งหรือหลักธรรมประการหนึ่งในปรัชญาเต๋า

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๗.

^{๑๕} เต๋า เต็ก เก็ง, บทที่ ๑๖.

๒. ความกระหมัดกระหม่อม ถือเป็นคำสอนคนให้รู้จักกระหมัดกระหม่อม ไม่ได้สอนให้เป็นคนมีความตระหนี่ ซึ่งความตระหนี่กับความกระหมัดกระหม่อมไม่เหมือนกัน เพราะความกระหมัดกระหม่อม หมายถึง เมื่อถึงคราวจักใช้ก็รู้จักใช้ ไม่ใช่จ่ายแบบฟุ่มเฟือยเกินไป ส่วนความตระหนี่แม้มีอยู่ก็ไม่ใช่ว่า ถ้าหากว่าคนเราไม่มีทรัพย์สินก็รู้สึกเป็นทุกข์ ชีวิตของคนเราที่เป็นปุถุชนมีกิเลสนั้น ก็มีสุขอยู่กับการมีทรัพย์สิน มันก็ไม่ก่อความสุขให้แก่เรามีแต่ก่อความทุกข์ยิ่งๆ ขึ้นไป เพราะตัวเราไม่ใช้จ่ายทรัพย์สินนั้น กลับยังหวงทรัพย์สินนั้น กลัวว่าคนนั้นจะมาขโมยเอาไปบ้าง คนโน้นจะมาปล้นเอาไปบ้าง ความสุขมันก็ไม่เกิดแก่ตนเองการมีทรัพย์สินไม่ได้ใช้ทรัพย์สินอย่างนี้ ก็ก่อให้เกิดความทุกข์แก่ตนเองเรียกว่า มีทรัพย์สินเป็นนายเราเป็นทาสมันจะต้องคอยระมัดระวังดูแลมันอยู่เสมอ การที่ท่านสอนให้รู้จักกระหมัดกระหม่อมนั้นก็คือ ให้รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่ควรใช้จ่าย อะไรที่ไม่ควรใช้จ่ายก็อย่าไปใช้ คนประเภทนี้ มักเป็นคนที่มีจิตใจกว้างขวาง เวลาเพื่อนฝูงหรือใครมาขอความช่วยเหลือ ก็มักจะให้ความช่วยเหลือโดยง่าย เพราะเห็นว่า ถ้าสิ่งใดควรจะช่วยเหลือก็ช่วยเหลือกัน^{๑๖}

๓. ความอ่อนน้อมถ่อมตน ลักษณะของความอ่อนน้อมถ่อมตนนั้น ถ้าคนเรามีความถ่อมตนแล้ว ย่อมส่งเสริมความเป็นมงคลมหาศาล เพราะปกติคนอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ใช่หมายความว่า เป็นคนอ่อนแอ แต่เป็นคนที่มีความอ่อนโยน มีสุขภาพแข็งแรงแต่ไม่แข็งกระด้าง แข็งแรงกับแข็งกระด้างก็ไม่เหมือนกัน ความอ่อนโยนกับความอ่อนแอก็ไม่เหมือนกัน คนที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนจะไปทางไหนก็เป็นที่รักและที่เคารพนับถือของคนทุกๆ ไป ความอ่อนน้อมเป็นมงคลอันสูงสุดสำหรับชีวิตเปรียบได้กับน้ำ น้ำนี้มีลักษณะอ่อน ก็คือมันอยู่กับสภาพใดก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งนั้นได้ ในที่สุดน้ำนั้นแหละที่สามารถเอาชนะทุกสิ่งที่ยังกระด้างกว่าได้เพราะน้ำมีความสามารถกัดเซาะหินกัดเซาะสิ่งต่างๆ ที่ขวางหน้าให้กร่อนได้ ดังนั้นเราจึงเห็นความอ่อนโยนของน้ำนี้ ย่อมเอาชนะทุกสิ่งทุกอย่างที่ขัดขวางลงได้ฉับใด ถ้าหากว่าคนเรามีความอ่อนน้อมถ่อมตนแล้วก็ย่อมเอาชนะใจทุกคนได้ฉับนั้น^{๑๗}

สรุปได้ว่าในวรรณกรรมของโกวเล้งทั้งเจ็ดเรื่องดังกล่าว ตัวละครที่มีลักษณะของการใช้ชีวิตที่ดีและรู้จักตนเองปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนคือเรื่อง กระบี่ยังยืนยาว และเรื่องทวนทมิฬ ปรากฏออกมาในลักษณะของการบงบอกถึงความคิดอ่านและการกระทำของตัวละคร ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว ตรงกับการดำเนินชีวิตที่ดีตามแนวคิดทางจริยศาสตร์ของเหลาจื๋อในข้อที่หนึ่ง คือการรู้จักตนเอง

^{๑๖} พระมหานันทวิทย์ ธีรภทโท (แก้วบุตรดี), “การศึกษาเปรียบเทียบจริยศาสตร์ในการรู้จักตนเองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาเล่าจื๊อ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๓๙-๔๐.

^{๑๗} จานงค์ ทองประเสริฐ, ปรัชญาประยุกต์ชุดจีน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, ๒๕๑๕), หน้า ๖-๘.

การรู้จักตนเองแห่งความดีและความชั่วความสำเร็จไม่ได้อยู่ที่ผู้อื่น แต่ตัวเราเองเป็นผู้กำหนด เป็นผู้รู้ ความถูกต้องก็สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถเอาชนะจุดบกพร่องแห่งตนเองได้

๔.๒ การชนะตนเอง

การชนะตนเอง หมายถึง การเอาชนะจิตใจฝ่ายต่ำ หรือ กิเลสตัณหาในตัวของเราเองและการเอาชนะจิตใจที่สูง หรือการฝึกศีลธรรม ต้องอาศัยคุณธรรมอันดีงาม ผู้ที่สามารถเอาชนะใจตนเองได้ต้องฝึกหัดแก้ไขนิสัย ที่ไม่ดีของตน ให้เกิดนิสัยดีขึ้นมาทดแทน นั่นคือคนที่ชนะใจตนเอง ต้องสามารถ รักษาความดี หรือมีธรรมะอยู่ในใจเป็นปกติ เนื่องเพราะชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือการเอาชนะใจตัวเอง การที่สามารถชนะใจของตนเองได้ นั้นหมายถึงเราเป็นผู้กำหนด ควบคุมจิตใจเราได้ เป็นการยืนยันถึงความแข็งแกร่งที่สุดของตัวเรานั้นเอง ตามความในคัมภีร์เต๋า เต็ก เก็ง เหล่าจื้อ ได้กล่าวว่า “จงปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเอง จนกระทั่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวแยกกันไม่ออก... ฉันรู้จักโลกและชีวิตได้อย่างไร ก็ด้วยสิ่งที่มีในตัวฉัน”^{๑๘} การปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่ตัวเองเป็นการปฏิบัติตามกฎธรรมชาติของชีวิต และเป็นวิถีทางที่จะเอาชนะตัวเอง เมื่อชนะตัวเองได้ก็จะชนะทุกสิ่งทุกอย่าง

ในวรรณกรรมของโกวเล้งชุดอาวุธของทั้งเจ็ดได้กล่าวถึงการต่อสู้กับตัวไว้หลายรูปแบบ ดังเช่นเรื่อง ขนนกยูง ซึ่งเป็นเรื่องราวของกอลิบที่เป็นอดีตนักฆ่าของหน่วยงานลี้ลับสมาคมมังกรเขียว ถูกกระบี่วิญญานมั่วฮงอดีตเพื่อนร่วมหน่วยงานตามฆ่าล้างแค้น จนกอลิบตกอยู่ในห้วงความหวาดกลัว เมื่อมั่วฮงมาเคาะประตูบ้านของเขา

นอกหน้าต่างมืดมิด เป็นความมืดมิดที่ไร้ขอบเขต ในความมืดมิดไม่ทราบซุกซ่อนเรื่องราวที่น่ากลัวมากนักน้อยเท่าใด แผลงเร้นด้วยผู้คนที่น่ากลัวมากมายเพียงไหน? แต่ภายในห้องมีเพียงพวกเขาสองคน บ้านเล็กๆ หลังหนึ่งๆ ผู้คนเล็กๆ สองคน ที่เบื้องนอกเป็นความมืดมิดและความพร้นพรึงที่ไร้ขอบเขต โอบล้อมพวกเขาเอาไว้ กอลิบไม่กลัวได้หรือ?^{๑๙} กอลิบยอมกลัวเพราะทราบว่าผู้มาเป็นใคร “ท่านทราบว่าคนผู้นี้เป็นใคร?” กอลิบกล่าวว่า “มั่วฮง ต้องป็นมั่วฮงแน่นอน” มั่วฮงน้อยครั้งจะฆ่าคน แต่หากมันคิดฆ่าคน ไม่เคยล้มเหลวมาก่อน มันฆ่าคนซ้ำยัง ซ้ำจนน่ากลัวหากท่านคิดฆ่าคนผู้หนึ่ง ต้องทำให้มันหลังจากกลายเป็นภูตผียังไม่กล้าล้างแค้น “ข้าพเจ้าทราบว่ามันจะช้าเร็วต้องมา ข้าพเจ้าทราบดี” “เพราะเหตุใด?” “มันมาแก้แค้น” “แก้แค้น?”^{๒๐} เมื่อเผชิญหน้ากัน มั่วฮงกลับไม่ลงมือ เพราะมันทราบสองปีมานี้กอลิบจับจอบมากกว่าจับทวน กอลิบไม่อาจเอาชนะความกลัวที่เกาะกุมจิตใจของมัน กอลิบพังทลายโดยสิ้นเชิง มั่วฮงถึงกับให้เวลากับกอลิบเจ็ดวันแล้วค่อยลงมือแก้แค้น

^{๑๘} เต๋า เต็ก เก็ง, บทที่ ๔๕.

^{๑๙} ขนนกยูง, หน้า ๑๑๒-๑๑๓.

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖.

เนื่องเพราะมันมั่นใจเปี่ยมล้น กอลิบกลับนึกถึงสหายผู้เป็นเจ้าของหมู่ตึกนกยูง ชิวหงส์จ้อ จึงจำใจเดินทางด้วยจิตใจที่หนักอึ้งเพื่อไปของยิบยิมชนนกยูง ที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับหมู่ตึกนกยูง ชิวหงส์จ้อบอกให้กอลิบว่า เมื่อไม่ถึงยามจำเป็นห้ามใช้ชนนกยูงเด็ดขาด กอลิบรับปากแล้วจึงรีบเดินทางกลับ ไปต่อสู้อย่างกล้าหาญเพราะตอนนั้นมันมีความมั่นใจอย่างเปี่ยมล้น

เสียงฝีเท้าแผ่วเบาและมั่นคง ไม่ว่าผู้ใดล้วนฟังออกมาว่า คนที่เดินเทินมีอารมณ์และจิตใจปลอดโปร่งยิ่ง ต่อให้ฟังไม่ออกก็ดูออก ทั้งนี้เพราะกอลิบก้าวยาวๆ เข้ามา ดวงตาเป็นประกายวาววับ ท่วงท่าคึกคักแจ่มใสอย่างบอกไม่ถูก มัวฮงพลันพบว่าเก้าอี้ตัวนี้ยังไม่สบาย ท่านั่งก็ไม่สบายอย่างยิ่ง มันจับจ้องอีกฝ่ายคล้ายกับไม่เคยพบเห็นคนผู้นี้มาก่อน กอลิบเปลี่ยนไปคนละคนจริงๆ^{๒๑} ท่าทีสุดเป็นมัวฮงเองที่หวาดกลัวพังทลายลงอย่างสิ้นเชิง กอลิบทำให้มันล้มลงโดยไม่ใช้ชนนกยูง ก่อนหมดลมหายใจกอลิบบอกกับมัวฮงว่า คนผู้หนึ่งขอเพียงมีความเชื่อมั่นจากภายในย่อมสามารถเอาชนะใจตนเองได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด อีกทั้งยังมีสหายที่ดีมีคุณธรรมคอยเกื้อหนุนเขาอย่าล้มลง ซึ่งเหลาจื๊อกล่าวว่า “ผู้ที่ชนะบุคคลอื่นชื่อว่าเป็นผู้มีกำลัง ผู้ที่ชนะตนเองชื่อว่าเป็นผู้เข้มแข็ง”^{๒๒} การชนะบุคคลอื่นไม่ประเสริฐเท่าการชนะตัวเอง เพราะศัตรูที่แท้จริงของมนุษย์นั้นไม่ได้อยู่ภายนอก แต่อยู่ในจิตใจของมนุษย์นั่นเอง และศัตรูที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ก็คือ อวิชชาในจิตใจของผู้คนนั่นเอง

ในเรื่องทวนทมิฬ ทวนทมิฬหรือเฮ้งบ้านบูเจ้าของทวนทมิฬ ฉายาทวนเดียวคำฟ้าบิดาของคุณหนูใหญ่เฮ้งตัวเสียวเจี๊ยะและเป็นเจ้าสำนักคุ้มกันภัยใต้เฮ้ง เป็นคนที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ของตนเอง ไม่ยอมให้อำนาจของทรัพย์สินสมบัติที่สมาคมมังกรเขียวเสนอให้มาทำลายมโนธรรมประจำใจ จนตัวเองเสียชีวิตเพราะปฏิเสธข้อเสนอเหล่านั้นของสมาคมมังกรเขียว แม้ตัวเองตอนหนุ่มฉกรรจ์จะออกท่องยุทธจักรเพื่อแสวงหาความรุ่งเรือง ชื่อเสียงเกียรติยศก็ตาม

วีรบุรุษแค้นฮ่อชวักบ้านกุนบู ต้องเสียชีวิตลงเพราะปฏิเสธสมาคมมังกรเขียว พวกมันล้วนแสวงหาชื่อเสียงเมื่อยังหนุ่ม แต่ก็ต้องสู้กับความอยากภายในของตนเองอย่างยากเย็น

กลับกันกงซุนเมี่ยว(เลิศพิศดาร)ในเรื่องยอกมือปราบ มันเป็นคนธรรมดาถึง เลือผ้าก็สมถะยิ่ง แต่มันไม่เคยเอาชนะตนเองได้เลยสักครั้ง มือขวาของมันมีนิ้วมือเพียงสองนิ้ว นิ้วกลาง นิ้วนาง นิ้วก้อย ของมันล้วนขาดหายไป กงซุนเมี่ยวกล่าวว่า “เมื่อสามปีก่อน เราตัดนิ้วก้อยข้างนี้ต่อหน้าบิดามารดาและภรรยาเรา สาบานว่านับแต่นี้จะไม่ขโมยอีก ” “แต่มืออยู่วันหนึ่งเราเห็นม้าแกะสลักจากหยกขาวแปดตัวก็คันมือขึ้นมา คำคินนั้นขโมยม้าหยกทั้งแปดตัวกลับมา ” “เราเห็นม้าทั้งแปดตัวนั้น ” “บิดามารดาและภรรยาของเราก็แลเห็น พวกมันไม่กล่าวอะไร เช้าวันที่สองก็เก็บเข้าของออกจากบ้าน ตระเตรียมไม่พบหน้าเราอีก ” “เพื่อให้พวกมันกลับมาท่านจึงตัดนิ้วนางตัวเองอีกนิ้วหนึ่ง?”

^{๒๑} ชนนกยูง, หน้า ๑๔๔.

^{๒๒} อ้างแล้ว.

“อืมม ครึ่งนั้นเรตกลใจจะไม่ขโมยอีก แต่ทว่า...” กงซุนเมี่ยวผินยิ้มพลางกล่าวว่า “การขโมยเป็นโรคชนิดหนึ่ง คนผู้หนึ่งหากป่วยเป็นโรคชนิดนี้ยังน่ากลัวกว่าโรคฝีดาษอีก”^{๒๓} กงซุนเมี่ยวไม่เคยหักห้ามใจตัวเองได้เลย เพราะไม่อาจเอาชนะความอยากของตัวเองได้ พ่ายแพ้ให้แก่อำนาจของตัณหาของตน ผู้ที่ไม่อาจชนะตนเองทำยที่สุดแล้วจะมีแต่ความทุกข์

สรุปได้ว่าการชนะใจตนเองตามทัศนะของเหลาจื๋อ นั้นมีปรากฏในวรรณกรรมของโกวเล้งในลักษณะของการต่อสู้กับจิตใจของตัวเองของตัวละครที่ต้องเลือกระหว่างความดีกับสิ่งชั่ว คือชื่อเสียงเกียรติยศอำนาจและเงินทอง แต่ท้ายที่สุดผู้ที่เลือกที่จะเป็นคนดีคือผู้ชนะตนเอง ส่วนผู้ที่พ่ายแพ้ก็จะกลายเป็นคนชั่วร้ายในท้ายที่สุด

๔.๓ ความสันโดษ

เหลาจื๋อกล่าวว่า “ชื่อเสียงกับตัวเอง อย่างไหนน่าหวงแหนมากกว่ากัน ตัวเองกับทรัพย์สมบัติ อย่างไหนมีค่ามากกว่ากัน รักษาชีวิตไว้ได้แต่สูญเสียทุกสิ่ง รักษาทุกสิ่งไว้ได้แต่สิ้นชีวิต อย่างไหนน่าเศร้าและเจ็บปวดมากกว่ากัน ความจริงมีอยู่ว่า ผู้พึงใจในชื่อเสียง ย่อมไม่ไยดีกับความยิ่งใหญ่ ผู้พึงใจจะมีมาก ย่อมละทิ้งความร่ำรวย ผู้ที่รู้จักเพียงพอ จะไม่พบกับความอับยศ ผู้ที่รู้จักหยุดในเวลาที่เหมาะสม จะไม่ตกอยู่ในภยันตราย .. เขาจึงมีชีวิตอยู่ได้ยาวนาน”^{๒๔} สำหรับชีวิตที่มีความเต็มเปี่ยมอยู่ภายในนั้นไม่ต้องการอะไรอีก นอกจากเครื่องยังชีพเล็กๆ น้อยๆ ตามสมควรแก่สภาพเท่านั้น เพราะว่าชีวิตได้บรรลุถึงความสมบูรณ์หมดจดถึงที่สุดแล้ว ความเสื่อมเสียและภัยพิบัติทั้งปวงย่อมไม่มีสำหรับเขา

ทุกชีวิตล้วนมีเป้าหมายว่าจะเลือกใช้ชีวิตเช่นไร แต่ในอาวุธทั้งเจ็ดของโกวเล้ง ความหมายอันแท้จริงของชีวิตเป็นเช่นไร อะไรคือเป้าหมายของชีวิต มีแต่ชีวิตที่มีคุณค่า จึงคู่ควรแก่การคงอยู่อย่างที่โกวเล้งกล่าวไว้ว่า “ชีวิตของผีเสื้อแม่อัปปะราบางดั่งดอกไม้สด แต่มันมีชีวิตอย่างหอมจรุง มีชีวิตอย่างเฟริศแพรว แม้ตายยังหลงเหลือให้ผู้คนได้ชมดู ชีวิตของคนไยมิใช่เฉกเช่นกัน คนผู้หนึ่งสามารถมีอายุยืนยาวปานใด หากมีความสำคัญไม่ ประการสำคัญต้องดูว่ามันมีชีวิตเยี่ยงไร มีชีวิตอย่างมีคุณค่าหรือไม่”^{๒๕} ชีวิตคือวิถีความเป็นอยู่ คุณค่าของชีวิตมิใช่อยู่นาน หากอยู่ที่การกระทำความดีงามนั้นสำคัญ จากการศึกษาในวรรณกรรมชุดทั้งเจ็ดเล่มของโกวเล้งพบว่าตัวละครเหล่านั้นมีวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมและประเพณีคล้ายคลึงกัน ซึ่งพบว่ามี ๒ ลักษณะดังนี้

^{๒๓} ยอดมือปราบ, หน้า ๒๔-๒๕.

^{๒๔} เต้า เต็ก เก็ง, บทที่ ๔๔.

^{๒๕} ปรัชญาโกวเล้ง,เรียบเรียงโดย ไพโรจน์ อยู่มนเทียร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : สร้อยทอง, ๒๕๔๓),

๑. วิถีชีวิตแบบสันโดษ

ตัวละครเอกที่มีชีวิตแบบสันโดษ คือชอบใช้ชีวิตอยู่อย่างสงบ ใฝ่สันติ ไม่ชอบอยู่ท่ามกลางสังคมที่วุ่นวาย มักใช้ชีวิตอยู่ลำพัง มีความเป็นอยู่ส่วนตัว แต่ถ้าบ้านเมืองมีเหตุการณ์ไม่สงบสุข ประชาชนได้รับความเดือดร้อนพวกเขาก็พร้อมที่จะเข้ามาช่วยเหลือร่วมมือกันปราบปรามโจรผู้ร้าย ตัวละครที่มีวิถีชีวิตแบบนี้มักจะเป็นผู้ผดุงคุณธรรมและเป็นผู้ที่มีฝีมือสูงส่งแต่งำปรายกายเช่น ลีวเซียงโกยจากเรื่องยอดมือปราบ เป๊เง็กเกียจากกระบี่ยังยืนยาว เต็งฮี้จากทวนทมิฬ เอี้ยเจ๋งจากตะขอจำพราง

ลีวเซียงโกยมีอายุสามสิบปีประวัติความเป็นมาไม่กระจ่างชัดรับราชการเป็นมือปราบมีชีวิตธรรมดาสบายยิ่ง แต่มีวิชาฝีมือ ด้วยฝีมือระดับสูงเขาสมควรมีชื่อแต่ไม่มีใครรู้จัก พนักงานมือปราบลีวเซียงโกย ยกตัวอย่างเช่น เล้งโหวง กล่าวว่า “แต่เราไม่เคยได้ยินชื่อลีวเซียงโกยมาก่อน” “ข้าพเจ้าความจริงไม่ใช่คนมีชื่อเสียง” “โถ้วฉิก กงซุนเมี่ยว เจี้ยเซตัง ความจริงล้วนเป็นคนมีชื่อเสียง แต่ท่านกลับพินมือของพวกมันทั้งสามมา” ลีวเซียงโกยกล่าวว่า “ตั้งนั้นท่านเห็นว่าข้าพเจ้าความจริงสมควรมีชื่อเสียง” “ตั้งนั้นเราเห็นว่าท่านกล่าวไปผิด” ลีวเซียงโกยยิ้มอีกครา กล่าวว่า “ป็นี่ข้าพเจ้าเพิ่งอายุสามสิบ หากคิดเป็นคนมีชื่อเสียง เมื่อครุคงนอนตายบนพื้นแล้ว”^{๒๖} เล้งโหวงเพ่งตามอง ลีวเซียงโกย ดวงตาปรากฏรอยยิ้มอีกครา มันเข้าใจคำพูดของลีวเซียงโกย หากคิดมีชื่อเสียง นับเป็นสิ่งที่ต้องเพียรพยายาม หากคิดฝึกวิชาบู๊ ก็เป็นสิ่งที่ต้องพยายาม แต่บุคคลที่มีความสำเร็จอันสูงส่งแต่พึงพอใจที่จะอยู่อย่างเจียบๆ สงบเรียบง่ายนับว่าเป็นผู้ที่มีความสุขอย่างแท้จริง ดังความในคัมภีร์เต๋า เต็ก เก็งว่า “ผู้ที่เย็นเยียบบนปลายเท้าจะยืนได้ไม่มั่นคง ผู้ที่เดินเร็วเกินไปจะเดินไม่ได้ดี ผู้ที่แสดงตนให้ปรากฏจะไม่ใช่ที่รู้จัก ผู้ที่ยกย่องตนเองจะไม่มีใครเชื่อถือ ผู้ที่ล่าพองจะไม่ได้เป็นหัวหน้าในหมู่คน สิ่งเหล่านี้ในทัศนะของเต๋าแล้ว ย่อมเรียกได้ว่า กากเดนและเนื้อร้ายของคุณความดี อันเป็นสิ่งที่พึงเหยียดหยาม ดังนั้นบุคคลผู้ยึดมั่นในหนทางแห่งเต๋า พึงหลีกเลี่ยงจากสิ่งเหล่านี้”^{๒๗} นี่คือความจริงที่ซ่อนเร้นอยู่ในธรรมชาติของชีวิต กล่าวคือ ยิ่งจะเอาก็ยิ่งไม่ได้ ยิ่งไม่เอาก็จะยิ่งได้

เอี้ยเจ๋งก็เป็นพนักงานมือปราบผู้หนึ่งอายุประมาณยี่สิบเก้าปี รักลือชู่บั่น อดีตนางศกฉิก้าเพื่อนเล่นในวัยเด็ก มันหวังได้อยู่ร่วมกับนางอย่างอบอุ่น ตัวอย่างเช่น ในตอนหนึ่งที่เอี้ยเจ๋งคุยกับลือชู่บั่น เอี้ยเจ๋งเงยหน้าขึ้นมองดูประกายดาวแพรวพรายบนท้องฟ้า ระบายลมจากปากยาวๆ กล่าวว่า “อย่างนั้นพวกเรากลับบ้านไปก่อน” “กลับบ้าน? พวกเราไหนเลยมีบ้าน” “ตอนนี้ไม่มี แต่ภายหลังต้องมีแน่นอน”^{๒๘} เป็นบ้านเล็กๆ และอบอุ่นแห่งหนึ่ง สำหรับพนักงานมือปราบผู้มีฝีมืออันยอดเยี่ยม

^{๒๖} โกวเล้ง, ยอดมือปราบ, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓.

^{๒๗} เต๋า เต็ก เก็ง, บทที่ ๒๔.

^{๒๘} โกวเล้ง, ตะขอจำพราง, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๖.

เอี้ยเจ้งสามารถเลื่อนขั้นได้ตำแหน่งสูงกว่านี้ แต่มันไม่ต้องการ ที่เอี้ยเจ้งต้องการเพียงเป็นบ้านหลังเล็กๆ ที่อบอุ่นหลังหนึ่งเหมือนกับบ้านอันแสนสุขเมื่อวัยเด็ก เท่านั้นเอี้ยเจ้งนับว่าพอใจแล้ว สอดคล้องกับที่เหลาจื๊อกล่าวไว้ว่า “ยอมเป็นผู้ต่ำต้อยจึงรักษาตนไว้ได้ ยอมจงจึงกลับตรงได้ ยอมว่างเปล่าจึงเต็มได้ ยอมเก่าจึงกลับใหม่ ผู้มีน้อยก็จะได้ รับ ผู้มีมากจะถูกลดทอน ดังนั้นปราชญ์ย่อมรักษาความเป็นหนึ่งเดียว ไว้ ท่านจึงกลายเป็นแบบอย่างของโลก ท่านมิได้แสดงตนให้ปรากฏ ความรุ่งโรจน์ของท่านกลับปรากฏขึ้น ท่านมิได้ผยองลำพอง ชื่อเสียงของท่านกลับลือเลื่อง ท่านมิได้อวดตน ประชาชนกลับไว้วางใจ ท่านมิได้ภาคภูมิใจ แต่กลับได้เป็นผู้นำของประชาชน ด้วยเหตุว่าท่านมิได้แก่งแย่งชิงดีกับผู้อื่น จึงไม่มีใครในโลกมาแข่งขันกับท่าน ตามที่โบราณได้กล่าวไว้ว่า *ยอมเป็นผู้ต่ำต้อยจึงรักษาตนไว้ได้*”^{๒๙} นี่มีอาจนับได้ว่าเป็นความจริงหรือ ดังนั้นปราชญ์จึงดำรงตนไว้ได้ และโลกทั้งโลกก็ให้ความเคารพ”^{๒๙} จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่าพวกเขาเพียงต้องการมีชีวิตอย่างธรรมดา แม้สามารถอาศัยฝีมือสร้างชื่อเสียงก็ตาม แต่พวกเขาเหล่านั้นไม่ต้องการ เพราะพวกเขาเข้าใจคำว่า “จงพอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่” ความพอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่เป็นความรู้สึกของชีวิตที่มีความเต็มเปี่ยมอยู่ภายใน ชีวิตที่มีความเต็มเปี่ยมอยู่ภายในคือชีวิตที่รู้จักและเข้าถึงธรรมชาตินั่นเอง

สรุปได้ว่าตัวละครเอกที่มีวิถีชีวิตอย่างสันโดษ จะเป็นคนที่ชอบอยู่อย่างสงบ ใฝ่สันติ ผดุงคุณธรรม บางครั้งแยกตัวออกจากสังคม เนื่องจากพบว่าผู้คนส่วนใหญ่จะเป็นวิญญูชนจอมปลอม อย่างไรก็ตาม พวกเขาล้วนยึดถือ คุณธรรมน้ำมิตร ความรักความเมตตา ซื่อสัตย์ มีความอดทน ตามหลักคำสอนของเหลาจื๊อ ส่วนการดำรงชีวิตก็จะเป็นแบบเต๋า คือ อยู่กับธรรมชาติ เชื้อฟังและเคารพในธรรมชาติ มีความมักน้อย แต่เต็มอัมไปด้วยสติปัญญา มีชีวิตเรียบง่าย เยือกเย็น เสียสละ ไม่สนใจในลาภยศ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

๒. วิถีชีวิตแบบปล่อยวาง

ตัวละครที่มีวิถีชีวิตแบบปล่อยวาง คือ ตัวละครที่ไม่สนใจในเรื่องชื่อเสียงเกียรติยศ เงินทองและอำนาจ มีชีวิตเรียบง่าย มีอุดมการณ์ของตนเอง แต่เป็นผู้ผดุงธรรมได้แก่ กอลิบจากขนนกยูง เต็งฮี้ตัวละครเอกจากเรื่องทวนทมิฬ เชียวเสี่ยวเอ็งตัวละครเอกจากห้วงมารรัก(ปล่อยทุกอย่าง แม้กระทั่งชีวิตเนื่องเพราะความแค้น)

ในเรื่องตะขอกจำพราด ได้กล่าวถึงเฒ่าแช่เตี้ย เจ้าของร้านขายเบหมี เฒ่าแช่เตี้ยใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายสำหรับกับตัวเองการขายเบหมีไม่ใช่เพื่อกำไร แต่เพื่อเพื่อนมนุษย์

ฟ้าสาธขวานแล้ว เจ้าของร้านเบหมีเฒ่าแช่เตี้ย ยังนอนอยู่บนเตียงอย่างเกียจคร้านไม่ยอมลุกขึ้น มันทราบว่ามันควรลุกขึ้น จัดเตรียมผักตองและเส้นเบหมีแล้ว ไม่เช่นนั้นวันนี้เกรงว่าไม่อาจประกอบการค้าได้ แต่มันไยต้องลุกขึ้นประกอบการค้า? แต่ละวันผ่านไปอย่างยาวนานลำเค็ญ

^{๒๙} เต๋า เต็ก เก็ง, บทที่ ๒๒.

กระไรปานนั้น ชีวิตคนพานกระชั้นล้นกระไรปานนั้น มันไหนไม่อาจนอนอีกครู่หนึ่ง? แต่ในที่สุดมันยังลุกขึ้น เนื่องจากมันพลันนึกถึงสหายยากไร้ที่มารับประทานหมี่ในที่นี้ทุกวัน อาหารในที่นี้ไม่เพียงราคาถูก มีหน้าซำยังติดค้างได้ หากมันล้วนมีชีวิตอยู่เพื่อผู้อื่น หากท่านแบกภาระนี้ขึ้นบ่า ก็ไม่อาจปล่อยลงตามอำเภอใจ^{๓๐} เฉ่าแซ่เตี้ยแม้สามารถอยู่อย่างสงบเงียบๆได้ แต่เขานึกถึงเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เขาปล่อยวางในเรื่องของตัวเอง แต่อยู่เพื่อผู้อื่น ร้านเล็กๆนี้สำหรับผู้ที่มารับประทานแล้วนับว่าเป็นสถานที่อันสมบูรณ์ เช่นเดียวกับที่เหลาจื๊อกล่าวว่า “สิ่งที่สมบูรณ์ที่สุดดูคล้ายกับไม่สมบูรณ์ แต่ก็ใช้ไม่รู้จักร่องสิ่งที่เปี่ยมที่สุดดูคล้ายกับว่างเปล่าแต่ก็ใช้ไม่หมด สิ่งที่ตรงที่สุดดูคล้ายกับคดงอ ผู้ที่ชำนาญที่สุดดูคล้ายกับงุ่มง่าม ผู้ที่พูดจับใจที่สุดดูคล้ายกับตะกุกตะกัก”^{๓๑} เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ที่สุด เต็มเปี่ยมที่สุด ซื่อสัตย์ที่สุด ชำนาญที่สุด และพูดจับใจที่สุด แต่โดยลักษณะภายนอกเขาดูคล้ายกับเป็นตรงกันข้าม

สรุปได้ว่า ตัวละครที่มีชีวิตแบบปล่อยวาง จะเป็นพวกที่ไม่สนใจเรื่องราวของผู้อื่น หรือแม้แต่เรื่องของตนเองที่เขาคิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่ถ้าเขาถูกข่มเหงอย่างไรคุณธรรม เขาจะกลายเป็นผู้กล้าหาญ ต่อสู้เพื่อความยุติธรรม เมื่อผู้อื่นต้องการความช่วยเหลือเขาก็จะให้ความช่วยเหลืออย่างสุดความสามารถ

๔.๔ เป้าหมายของชีวิตที่มีเต๋าเป็นอุดมคติ

การมีอุดมคติแห่งเต๋า เพราะผู้ยึดเต๋าเป็นอุดมคติและปฏิบัติตามวิถีแห่งเต๋าย่อมเป็นหนึ่งในเดียวกับเต๋า และมีชีวิตอยู่อย่างเป็นอิสระเต็มเปี่ยมในภายใน และมีเป้าของการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นวิเคราะห์ผ่านภาพลักษณ์ที่ปรากฏ

๔.๔.๑ การนำเสนอผ่านภาพลักษณ์ที่ปรากฏ

ภาพลักษณ์ (image) หมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิด หรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น จินตภาพ^{๓๒}

กระป๋องยีนยาว อารุชนิตที่หนึ่ง โดยกล่าวถึงกระป๋องยีนยาว ที่อยู่ในฝักเก่าของสุดยอดจอมยุทธ์แป๊ะเจี๊ยะเกีย (ไป้อี้จิง) ว่าเป็นสุดยอดกระบี่ในบู๊ลิ้มยุคนั้น ดูจากเปลือกนอกคล้ายเขียนถึงกระบี่เล่มหนึ่ง กระบี่ที่คมกล้าย่ายิ่งเล่มหนึ่ง แต่ในความเป็นจริง โกวเล้งเขียนถึงบุคคล ซึ่งก็คือแป๊ะเจี๊ยะเกีย(เมืองหยกขาว) ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของแป๊ะเจี๊ยะเกียคือ กล้าหาญ หนักแน่นเยือกเย็น มีเมตตาธรรม

^{๓๐} ตะขอจำพราก, หน้า ๔๕.

^{๓๑} เต๋า เต็ก เก็ง, บทที่ ๔๕.

^{๓๒} พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, พ.ศ. ๒๕๔๓, ๒๕๔๖, หน้า ๘๒๑.

ชนนกยูง อารุชชนิดที่สอง ชนนกยูงเป็นหนึ่งในเจ็ดสุดยอดอารุชของยุทธภพ เป็นอารุชลับเฉพาะของหมู่ตีกนกยูง กล่าวกันว่าในยุทธภพมีอารุชลับทั้งสิ้นสามร้อยหกสิบชนิด แต่ชนนกยูงจัดเป็นอารุชลับที่สวยงามเจิดจรัสที่สุด และน่าสะพรึงกลัวที่สุด เคล็ดวิชาและกระบวนท่าถือเป็นความลับผู้เป็นทายาทโดยตรงของหมู่ตีกนกยูงเท่านั้นที่จะได้รับการสืบทอดยอวิชาชนนกยูงนี้ ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของกอลิบได้แก่ กล้าหาญ มีคุณธรรมน้ำมิตร และถนุถนอมอารมณ์ความรู้สึกเหนือสิ่งอื่นใด

ดาบมรกต อารุชชนิดที่สาม เรื่องราวต่างๆ เริ่มต้นขึ้นเมื่อ ดวนเจ็กชายหนุ่มแห่งตระกูลใหญ่พกพาดาบมรกตเจ็ดดาว ออกเดินทางไปหามันหายาคูณหนูใหญ่แห่งเคหาอำณมณี นามว่าจู่ ตามคำสั่งบิดาโดยก่อนออกเดินทางบิดาของมันได้ให้ข้อห้ามไว้เจ็ดประการ หากกระทำตามก็จะไร้เภทภัยใดแต่ดวนเจ็กกลับไม่กระทำตามจนนำเภทภัยมาสู่ตัว ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของ ดวนเจ็กได้แก่เป็นชายหนุ่มตระกูลสูงส่ง จริยธรรมล้ำเลิศ หนักแน่นเยือกเย็น มีสัตยธรรม

ห้วงมารกรัก อารุชชนิดที่สี่ ห้วงมารกรัก เขียนถึงคนเสเพลที่ประพฤติเหลวแหลก ถูกขับไล่ออกจากสำนัก ทั้งที่จริงกลับแบกภาระความแค้นของสำนักอาจารย์ที่ถูกล้มล้างไป ดำเนินการแก้แค้นชำระอาฆาต พฤติการณ์ของมันเป็นที่ผู้อื่นไม่ลดตัวลงกระทำ ไม่กล้ากระทำ และทำไม่ได้

ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของเซียวเสียวเอ็งได้แก่ อดทนกล้ากลืนฝืนอภัยศ กล้าหาญ หนักแน่นเยือกเย็น เพื่อดำเนินการล้างแค้น

ทวนทมิฬ อารุชชนิดที่ห้า ทวนทมิฬ เขียนถึงเต็งฮี้เจ้าของฉายาเต็งน้อยที่หน้ายินดี และเจ้าของทวนทมิฬ เติ้งตัวเสียวเจี๊ยะ ทั้งยังดึงเอาเจ้าสำนักคุ้มกันภัยเซียวจี้จิ้งแป๊ะลิ้เซียงแซ กับขงเบ้งน้อยหมัดเทพดาเต่งเต๋ยไฮ้ว (โกวเล้งได้เขียนถึงไว้ในตอนชนนกยูง) เข้าร่วมข้อพิพาทระหว่างสำนักคุ้มกันภัยกับกลุ่มโจรมัจฉาชีพ ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของเต็งฮี้ ได้แก่ สุขุม เยือกเย็น ให้ความสำคัญหนักแน่น รับเหตุการณ์ มีความกล้าหาญ มีเมตตาธรรม และสันโดษ

ยอดมือปราบ อารุชชนิดที่หก มือ ยอดมือปราบเขียนถึงตัวละครที่หลากหลาย ทั้งเล้งโหวงที่เผลอเช่นมังกรในมวลงมนุษย์ ฮูหยินคะนิงหา โดยเฉพาะลิ้วเซียงโกย หรือถนนยาวแซ่ลิ้ว ยอดมือปราบที่ต้องคลี่คลายปมปริศนาที่ซับซ้อน ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของลิ้วเซียงโกยได้แก่ สันโดษ เป็นมือปราบที่ใช้คุณธรรมและความรักกำจัดหมู่มาร

ตะขอจำพราก(ตาขอจำพราก) อารุชชนิดที่เจ็ด ตะขอจำพราก ตะขอจัดอยู่ในสิบแปด ศัสตราวุธ ตะขอจำพรากเป็นอารุชที่โหดเหี้ยมอำมหิตชนิดหนึ่ง เนื่องเพราะตะขอเล่มนี้ไม่ว่าเกี่ยวถูกวัตถุอันใดล้วนก่อเกิดการจำพราก หากทว่าเอี้ยเจ๋งใช้อารุชชนิดนี้เพียงเพื่ออยู่ร่วม ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของเอี้ยเจ๋งได้แก่ ยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม กระทำโดยไม่ละอายใจ กล้าหาญ หนักแน่น เยือกเย็น มีความสันโดษ

จากภาพลักษณ์ที่ปรากฏจะเห็นว่าวรรณกรรมทั้งเจ็ดเรื่องนี้ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องที่ตัวละครเหล่านั้นมีแต่เป็นเป้าหมายหรืออุดมคติที่ชัดเจนแน่นอน แต่จากการศึกษาวิจัยพฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมทั้งเจ็ดเล่ม พบว่าเป้าหมายชีวิตของตัวละครแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มคือ

๑. กลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตอย่างสงบสุข อย่างเรียบง่ายและเรียบง่าย ห่างไกลจากผู้คน อยู่อย่างสันโดษ

๒. กลุ่มที่เป็นครอบครัวใหญ่ ต้องการต้องการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และปกครองบริหารให้อยู่อย่างปรกติสุข

๓. กลุ่มที่ทำทุกอย่างเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยไม่สนใจผลกระทบที่ตามมา

๑. กลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตอย่างสงบสุข อยู่อย่างสันโดษและเรียบง่ายได้แก่

ลี้วเซียงโกยตัวละครเอกจากเรื่องยอดมือปราบ ลี้วเซียงโกยเป็นพนักงานมือปราบคนหนึ่งที่มีชีวิตธรรมดาอย่างยิ่ง ธรรมดาจนน่าระแวงสงสัย ดังคำสนทนาตอนหนึ่ง ที่เล้งโหวงถามลี้วเซียงโกยว่า “ท่านแล้ว?” มีผู้ใดเข้าใจในตัวท่าน?” มั่นยิ้มพลางกล่าวว่า “เราความจริงขบคิดไม่เข้าใจ โอ้วลี้วและพวกไฉนสืบประวัติท่านไม่ออก”

ลี้วเซียงโกยก็ยิ้มแยมกล่าวว่า “นั่นเนื่องเพราะข้าพเจ้าความจริงไม่มีประวัติเด่นล้ำอันใด” แม้แต่เล้งโหวงกับโอ้วลี้วก็ยังเคยสืบหาประวัติของเขาแต่กลับไม่พบ เล้งโหวงถามว่า “ท่านที่แท้เป็นใคร” และกล่าวเสริมว่า “พวกเราสืบไม่ได้ข้อมูลใด” ลี้วเซียงโกยกล่าวว่า “พวกท่านยอมสืบไม่ออก...” “เนื่องเพราะข้าพเจ้าความจริงเติบโตใหญ่ในเมืองน้อยนั้น มีชีวิตอย่างสามัญตลอดมา” “เป็นพนักงานมือปราบเล็กๆคนหนึ่งเท่านั้น” เล้งโหวงไม่เข้าใจว่าด้วยฝีมืออันสูงส่งของลี้วเซียงโกยไฉนรับราชการมือปราบ ลี้วเซียงโกยกล่าวว่า “ที่ข้าพเจ้ากระทำ ล้วนเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าต้องกระทำ”

เล้งโหวงฝันยิ้มพลางกล่าวว่า “มีบ้างบางคนตั้งความหวังเป็นวีรบุรุษผู้กล้า มีบ้างบางคนไฝฝันเป็นขุนนางอำมาตย์ บางคนแสวงหาชื่อเสียง บางคนไฝหาลาภยศ คนเหล่านี้เราล้วนพบพานมา” แต่มั่นไม่เคยเห็นคนที่ตั้งความหวังคิดรับราชการเป็นพนักงานมือปราบมาก่อน

....ลี้วเซียงโกยกล่าวว่า “แต่ในโลกมีวีรบุรุษกล้ามากเกินไป สมควรมีบุคคลเยี่ยงข้าพเจ้าสักหลายคน กระทำเรื่องที่ผู้อื่นไม่คิดกระทำ และไม่ยินยอมกระทำ” มั่นยิ้มอย่างเบิกบานแจ่มใสกล่าวสืบต่อ “ไม่ว่าอย่างไร พนักงานมือปราบก็เกิดจากการกระทำของคน คนผู้หนึ่งมีชีวิตอยู่ในโลก หากได้กระทำเรื่องที่มีนัยคิดกระทำจริงๆ มันสมควรมีความสุขหรือไม่”^{๓๓}

^{๓๓} โกวเล้ง, ยอดมือปราบ, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๒๓๐-

จากคำสนทนาเหล่านี้จะเห็นว่า ลัว้เชียงโกยเป็นคนธรรมดาสามัญคนหนึ่งที่ยอมเสียสละกล้าทำในสิ่งที่คนอื่นไม่ทำ ต้องการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายช่วยผู้อื่นอย่างเรียบง่ายไม่หวังอันใด แค่นี้ได้ทำในสิ่งที่ตัวเองชอบนับว่ามีความสุขแล้ว ซึ่งตรงคำสอนของเหลาจื๋อในคัมภีร์เต๋า เต็ก เก็ง บทที่ ๑๒ ว่า

“ห้าสีทำให้คนตาบอด ห้าเสียงทำให้คนหูหนวก ห้ารสทำให้ปากอรร่อยวิ้งไล่ล่าสัตว์ ทำให้เกิดความบ้าคลั่ง สิ่งที่ยากทำให้คนประพตในทางมิชอบ ดังนั้นนักปราชญ์จึงกระทำเพื่อท้อง มิใช่เพื่อตา ละทิ้งอย่างหนึ่งเอาอีกอย่างหนึ่งเข้ามา”^{๓๔} คนเราส่วนใหญ่ชมชอบในสิ่งที่สัมผัสทั้งหาของเราพอใจ จนมองไม่เห็นความผิดและถูก จนประพตไปในทางมิชอบ แต่นักปราชญ์กระทำเพื่อท้องอ้อมดำรงชีวิตอยู่เพื่อทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นและ แสวงหาความว่างเปล่าให้จิตของตนเอง

นอกจากลัว้เชียงโกย ยังมีเต็งฮี้ที่น่ายินดีจากเรื่องทวนทมพ แม้กำพร้าตั้งแต่เด็กแต่ไม่เคยหลงอำนาจและเงินทองแม้ภายหลังมันทราบว่าเป็นบิดาคือแป๊ะลี้เชียงแซ เจ้าของสำนักคุ้มกันภัยเขียวจีรั้งยังคงเป็นเต็งฮี้ที่ใช้ชีวิตตามเท่าที่มี เอี้ยเจ็งมือปราบผู้ยากไร้ แม้เป็นมือปราบของทางการได้รับเงินเดือนเพียงน้อยนิดแต่มันไม่เคยรับสินบนหรือคดโกงผู้อื่น เพื่อหน้าที่มันไม่เคยพกร่อง กระทำทุกสิ่งอย่างเต็มที่เพียงเพื่อได้อยู่กับคนที่ตนเองรัก แป๊ะเจ็กเกียสุดยอดมือกระบี่ผู้โดดเดี่ยว พเนจรไปทุกหนแห่งคบสหายทุกประเภท เพียงหวังพบพานที่พักพิงอันมั่นคง

๒. กลุ่มที่เป็นครอบครัวใหญ่ ต้องการต้องการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และปกครองบริวารให้อยู่อย่างปรกติสุขได้แก่ ตวนเจ็กคุณชายเจ้าของดาบมรกตเจ็ดดาวบุตรหลานตระกูลใหญ่ ผู้ที่มีบริวารมากมาย ในกลุ่มนี้ในวรรณกรรมของโกวเล้งทั้งเจ็ดเรื่องกล่าวถึงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้

๓. กลุ่มที่ทำทุกอย่างเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยไม่สนใจผลกระทบที่ตามมาได้แก่ เขียวเสียวเอ็งผู้ที่ทำให้ทุกอย่างเพื่อชำระแค้นอันลึกกล้า กุยดั่งเก้งผู้รู้จักพอ ซึ่งนับว่าตรงข้ามกับจริยศาสตร์ของเหลาจื๋อโดยสิ้นเชิง

๔.๔.๒ วิธีการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาวรรณกรรมจีนกำลังภายในชุดอาวุธทั้งเจ็ดของโกวเล้งพบว่าวิถีชีวิตล้วนแตกต่างกันไปแต่การดำเนินชีวิตอันดีงานสงบสุขย่อมต้องมีคตินิยมและหลักธรรมเป็นเครื่องเตือนใจเพื่อไม่ให้ผิดพลาด ในที่นี้ผู้วิจัยได้ยกเรื่องดาบมรกตมาเพื่อเห็นถึงวิถีชีวิตของตวนเจ็ก

บทบัญญัติเจ็ดประการ เป็นคำสอนที่บิดาของตวนเจ็ก ตัวละครเอกของเรื่องได้สั่งสอนให้ลูกชายท่องจำเนื่องจาก ตวนเจ็กได้รับมอบหมายจากนายผู้เฒ่าแซ่ตวน ให้ออกมาโลดแล่นในยุทธจักรโดยมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติภารกิจเดินทางไปอวยพรวันเกิด วีรบุรุษแคว้นกังหนำ ที่มีนามว่าจู่คั๊วะที่เป็นพี่น้องร่วมสาบานของนายผู้เฒ่าแซ่ตวน โดยมอบดาบวิเศษ ดาบมรกต ที่เป็นของวิเศษประจำ

^{๓๔} เต๋า เต็ก เก็ง, บทที่ ๑๒.

ตระกูลตวนเป็นของขวัญวันเกิด ซึ่งจริงๆ แล้วการนำของวิเศษประจำตระกูลตวนไปมอบให้ ตระกูลจู ก็เพื่อต้องการเกี่ยวดองกันระหว่างสองตระกูล เนื่องจากตระกูลจูมีธิดาโทนที่เป็นทั้งหญิงงามและเจ้าปัญญาครบคุณสมบัติ กุลสตรีบูลิ้มที่ชาวยุทธโไฟหา นั้นหมายถึงอีกภารกิจแอบแฝงก็คือตวนเง็กต้องเอาชนะใจนางเพื่อแต่งเข้าตระกูลตวนให้สำเร็จ

อย่างไรก็ดี จุดสำคัญของเรื่องนี้นอกจากภารกิจดำเนินการผูกสัมพันธ์ระหว่างสองตระกูล ตามธรรมเนียมประเพณีบูลิ้มแล้ว อีกเรื่องที่เป็นภาระหนักอึ้งที่ตวนเง็ก ต้องแบกรับก็คือ นัยยะสำคัญของของวิเศษที่มีชื่อว่าดาบมรกต ขึ้นนี้ ดาบมรกต นอกจากเป็นศาสตราวุธเลิศล้ำแล้วยังมีตำนานที่เล่าขานว่าดาบมรกตยังซ่อนความลับยิ่งใหญ่ประการหนึ่ง ดาบมรกตจึงถือเป็นของร้อน เนื่องจากพ้อออกจาก ตระกูลตวนที่ยิ่งใหญ่ มาสู่ยุทธจักรโลกกว้าง ย่อมจะมีผู้ที่หมายปองช่วงชิงของวิเศษล้ำค่าชิ้นนี้ นายผู้เฒ่าแซ่ตวน ได้กล่าวกับบุตรชายว่า “ด้วยความฉลาดปราดเปรื่องและพลังฝีมือของเจ้า นับว่าพอท้องเที่ยวในยุทธจักรได้ แต่มีเรื่องหลายประการที่เจ้าไม่อาจกระทำเด็ดขาด ไม่เช่นนั้นเรากลัวประกันว่า เจ้าจะต่อแค้นความยุ่งยากใส่ตัวในบัดดล”^{๓๕}

ตวนเง็กก็ได้รับคำสั่งให้ท่องจำ บัญญัติทั้งเจ็ดประการ ที่ต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้ต่อแค้นความยุ่งยากในยุทธจักรอันได้แก่ หนึ่ง ไม่อาจยุ่งเกี่ยวกับเรื่องไร้สาระ, สอง ห้ามไม่ให้คบหาสหายแปลกหน้า , สามห้ามไม่ให้เล่นพนันกับคนแปลกหน้า, สี่ อย่าได้สร้างศัตรูกับ หลวงจีน นักพรต และขอทาน, ห้า อย่าอวดรวยต่อสาธารณชน, หก อย่าเชื่อคำพูดของคนอื่นโดยง่าย, เจ็ด ห้ามคบหากับสตรีแปลกหน้า ซึ่งข้อนี้ถือว่าสำคัญที่สุด

หากมองถึงเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่าตวนเง็ก แม้จะมีพลังฝีมือและสติปัญญาที่กล่าวได้ว่า พอจะท่องยุทธจักรได้ แต่สิ่งที่ตวนเง็ก คุณชายจากตระกูลใหญ่ขาดคุณสมบัติที่จะวางใจได้ในการท่องยุทธจักรก็คือประสบการณ์ สิ่งจำเป็นสำหรับออกท่องยุทธภพนั้น ใช่ว่าจะเพียงแค่มือฝีมือหรือเฉลียวฉลาดแต่ยอดคนต่างๆ ย่อมเผชิญกับเล่ห์เหลี่ยมของคนในยุทธจักร ซึ่งเป็นข้อระวังที่จะทำให้เพลี่ยงพล้ำเสียที่ได้โดยง่าย บัญญัติข้อควรระวังทั้งเจ็ดประการ ข้อหนึ่ง สอง สาม ห้า หก นั้นจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องปกติที่ควรระวังในชีวิตประจำวันของคน ซึ่งเข้าใจได้ทันที อย่างเช่นห้ามอวดรวยก็เพราะมิฉฉีพจะเห็นแล้วก็จะดักปล้นเอา ส่วนบ่อนการพนันจะนำมาซึ่งเสียทรัพย์และหน้ามิดตามัวจนสูญเสียความนึกคิดรอบคอบ และบ่อนพนันก็เป็นแหล่งรวมของชนชาวมิจฉีพมากมาย

อย่างไรก็ดีเพียงไม่กี่วันที่ ตวนเง็ก ออกจากบ้านท่องยุทธจักร ก็ได้ละเมิดบทบัญญัติที่บิดาสั่งห้ามไปหลายต่อหลายข้อ ดังนั้นตวนเง็กจึงพาตัวเข้าไปพัวพันกับเรื่องวุ่นวายในยุทธจักรแต่ท้ายที่สุดนั้นตวนเง็ก พาตัวผ่านมรสุมทั้งหลายทั้งปวง ผ่านเล่ห์เหลี่ยมของมิฉฉีพในแผ่นดินด้วยการคลีคลาย

^{๓๕} โกวเล้ง, ดาบมรกต, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖.

เรื่องลึกลับซ่อนเงื่อน และพิชิตใจหญิงงาม ด้วยเหตุที่เขาใช้ ความสัตย์ซื่อถือคุณธรรม เข้าหักหาญกับ เล่ห์เหลี่ยมอันร้ายกาจทั้งหลายทั้งปวง

นอกจาก ดาบมรกด จะเป็นพฤติกรรมการออกท่องยุทธจักรของตวนเจ็ก ในเรื่องนี้ ยังแฝงไว้ด้วยปรัชญาสอนใจ ผ่านการเปรียบเปรยจากสิ่งเล็กน้อย อันเป็นมีแบบฉบับเฉพาะตัวของโกวเล้ง

ซาลาเปาของบ้านอิ้วเจ็กซึ่ง มีชื่อเสียงเลื่องลือและราคาแพงกว่าซาลาเปาสถานที่อื่น เนื่องจากมันมีรสชาติอร่อยจริง ดังนั้นผู้คนจึงไม่ตัดพ้อตำหนิแต่อย่างใด ระหว่างที่ ตวนเจ็ก ขบเคี้ยว ซาลาเปาที่ปล่อยทิ้งไว้จนเย็นชืด พลันพบเหตุผลที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน หากรอให้สุดยอดซาลาเปาเย็นชืดแล้วค่อยรับประทาน รสชาติก็ไม่จำเป็นอย่างไร ถึงกับสู้ซาลาเปาร้อนจากร้านทั่วไปไม่ได้ เขาพบว่า ในโลกไม่มีเรื่องใดที่แน่นอนเด็ดขาด ในโลกนี้ไม่มีซาลาเปาที่อร่อยแน่นอน ประการสำคัญอยู่ที่ ท่านจะรับประทานซาลาเปาในเวลาที่มันร้อนนารับประทานหรือปล่อยทิ้งไว้จนเย็นชืด^{๓๖}

ตวนเจ็กกำลังนึกถึงเรื่องของ กาลและเทศะ ที่ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเปลี่ยนไปไม่แน่นอน วัตถุเดียวกัน หากเปลี่ยนเวลา เปลี่ยนจากแง่มุมอื่น อาจเปลี่ยนเป็นผิดแผกแตกต่างและอีกประการก็ สอนเตือนให้เราปล่อยให้อะไรสำคัญสายเกินการณ์ ประเด็นนี้ที่ ตวนเจ็ก ตระหนักจึงเป็น องค์ประกอบเล็กๆ อันหนึ่งที่สำคัญของเรื่องราว ที่ทำให้ภาพใหญ่ของเรื่องนี้เด่นชัดขึ้น ซาลาเปานั้นไม่จริงแท้แน่นอนแต่ ความสัตย์ซื่อถือคุณธรรม ต่างหากที่แท้และจริง

๔.๕ สรุป

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมทั้งเจ็ดเล่มของโกวเล้งพบว่า แนวคิดทางจริยศาสตร์ของ เหล่าจ้อที่ปรากฏในวรรณกรรมจีนกำลังภายในของโกวเล้งนั้น มีลักษณะเป็นการกระทำตามหน้าที่ ของตัวละครเหล่านั้น แสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ ในแต่ละช่วงของชีวิต ได้แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวจีนโดยเฉพาะตัวละครเอก ซึ่งจะสังเกตเห็นได้อย่างเด่นชัดจากพฤติกรรมต่างๆ ของตัวละครในวรรณกรรมทั้งเจ็ดเล่ม ต่างมี วิถีชีวิตในรูปแบบของตน ที่เหมือนกันคือมโนธรรม ประจำใจ มีความรักเพื่อนมนุษย์ ไม่สนใจเกียรติยศ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายๆ คือดำรงชีวิตตามตำรา มีชีวิตที่เรียบง่าย เป็นธรรมชาติ ไม่เห็นแก่ตัวและลำเอียงตนเอง ทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและสังคม ไม่แสวงหาความอยาก ความฟุ้งเฟ้อทางด้านวัตถุ แสวงหาความว่างเปล่ามาให้ตนเอง จิตเป็นอิสระ อยู่เหนือวัตถุอยู่เหนือร่างกายของตนเอง หนังสือชุดอาวุธทั้งเจ็ดชนิด แม้จะใช้ชื่ออาวุธเจ็ดอย่าง แต่ แก่นแท้เรื่องราวที่แท้จริงแล้ว เขาเขียนถึงพลังแห่งจิตใจเจ็ด ลักษณะ เช่นพลังความเชื่อมั่นตนเอง พลังแห่งความกล้าตาย พลังแห่งความแค้น พลังแห่งความความซื่อสัตย์ พลังแห่งความรัก เป็นต้น

^{๓๖} โกวเล้ง, ดาบมรกด, แปลโดย น.นพรัตน์, (กรุงเทพฯ : สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๔๘), หน้า ๑๔๗.